

Ανακοίνωση Αποτελεσμάτων της Έρευνας:

Ανάπτυξη της Πολιτότητας ως Τρόπου Αντιμετώπισης της Νεανικής Παραβατικότητας

Χρηματοδότηση

Ανάδοχος Φορέας

Συνεργαζόμενοι Φορείς

Τελικοί χρήστες

- * Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- * Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης
- * Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας της Βουλής

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Επιστημονικός Υπεύθυνος
Δρ. Παναγιώτης Περσιάνης

Επιστημονικοί Συνεργάτες
Δρ. Νίκος Περιστιάνης
Δρ. Στέλιος Στυλιανού
Δρ. Μιχάλης Κουτσούλης

Συντονίστρια
Κατερίνα Κόκκινου

ΒΑΣΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Αν οι νέοι νιώθουν ως πολίτες, θα ενεργούν περισσότερο υπεύθυνα και, επομένως, λιγότερο παραβατικά.

ΆΛΛΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Το σχολείο, όπως και η οικογένεια, η κοινωνία και η πολιτεία, μπορούν να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα για να βοηθήσουν τους νέους να νιώθουν ως πολίτες (καλλιέργεια της πολιτότητας).
2. Υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες (ανεξάρτητες μεταβλητές) οι οποίοι επηρεάζουν τη συμπεριφορά των νέων θετικά ή αρνητικά, τους οδηγούν δηλαδή σε θετική ή αρνητική συμπεριφορά.
3. Αυτούς τους παράγοντες είναι σημαντικό να τους ξέρουν το σχολείο, η οικογένεια, η κοινωνία και η πολιτεία για να μπορέσουν να συμβάλουν αποτελεσματικά στη βελτίωση της κοινωνικής συμπεριφοράς των νέων (πολιτότητας).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Για ιστορικούς και πολιτικούς λόγους η Κύπρος ουδέποτε έδωσε τη δέουσα σημασία στην ανάπτυξη της πολιτότητας. Επειδή το νησί ήταν Αγγλική αποικία και η καλλιέργεια πολιτών θα σήμαινε καλλιέργεια Άγγλων πολιτών, τα ελληνικά σχολεία στόχευαν στην καλλιέργεια ανθρώπων και όχι πολιτών.

Για πολιτικούς λόγους (διατήρηση του στόχου της Ένωσης, δηλαδή της προσήλωσης στο έθνος αντί στο κράτος, έκρυθμη πολιτική κατάσταση, τραγικές συγκυρίες, άλυτο κυπριακό πρόβλημα) το θέμα της καλλιέργειας πολιτότητας δεν προωθήθηκε ούτε κατά τη διάρκεια της ανεξαρτησίας της Κύπρου.

ΜΕΓΑΛΗ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΔΙΕΘΝΩΣ

Λόγοι: 3 κρίσεις

- 1. Η κρίση** του κομμουνισμού (τέλος της δεκαετίας του 1980). Στη συζήτηση που ακολούθησε μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων εξάρθηκαν η δημοκρατία και η δημοκρατική πολιτότητα.
- 2. Η κρίση** του έθνους-κράτους όξυνε το πρόβλημα της ένταξης και του αποκλεισμού (inclusion and exclusion) – Πίεση για αναγνώριση του δικαιώματος συμμετοχής των μειονοτήτων.
- 3. Η κρίση** αξιών. Υπονόμευση των θεσμών της οικογένειας, της Εκκλησίας και του σχολείου. Μετανεοτερικότητα, σχετικότητα, καταναλωτισμός. “Σήμερα ο πολίτης εξαφανίζεται και τη θέση του παίρνει ο καταναλωτής” (Firat et al., 1995).

Η απάντηση στις τρεις αυτές κρίσεις θεωρήθηκε ότι έπρεπε να δοθεί μέσω της εκπαίδευσης.

Η εκπαίδευση έπρεπε να παράσχει τις αναγκαίες γνώσεις και δεξιότητες και να καλλιεργήσει τις σωστές στάσεις και συμπεριφορές για να αντιμετωπιστούν και οι τρεις κρίσεις.

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑ (1)

1. Το θέμα της παραβατικότητας αντιμετωπίζεται θετικά και όχι αρνητικά (ως θέμα βίας). Αποσκοπείται η πρόληψη και όχι η θεραπεία. Αυτό σημαίνει ότι η προσέγγιση του προβλήματος αποβλέπει πρωτίστως στην προσωπική και δημοκρατική ανάπτυξη και όχι στη θεραπεία παθολογικού προβλήματος.

2. Το θέμα αποκτά περισσότερη βαρύτητα και ενδιαφέρον αφού συνδέεται με δύο πολύ ουσιαστικές πτυχές της πολιτικής ζωής:

α. με την **πολιτική ταυτότητα**, η οποία δημιουργεί στον πολίτη την αίσθηση συμμετοχής σε κάτι σημαντικό καθώς και διαφορετική αντίληψη του εαυτού του και των άλλων, και του υποβάλλει υποχρεώσεις και ευθύνες, και

β. με την πτυχή του νομικού στάτους του πολίτη, το οποίο του εξασφαλίζει δικαιώματα, κύρος και δύναμη.

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑ (2)

3. Προσφέρεται ένα πολύ ευρύ και ουσιαστικό θεωρητικό πλαίσιο για τη διερεύνηση του θέματος και έτσι εγκαταλείπεται η πολύ πρακτική αντιμετώπιση της οποίας συνήθως τύγχανε μέχρι τώρα (για παράδειγμα, εκπαίδευση για αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα, εκπαίδευση για καλλιέργεια οδικής συνείδησης κ.α).
4. Θεραπεύεται ταυτόχρονα η ανάγκη πληρέστερης καλλιέργειας της πολιτότητας που σήμερα είναι απαραίτητη λόγω της μεγάλης περιπλοκότητας της σύγχρονης κοινωνίας. Άρα η έρευνα για το θέμα δεν ανταποκρίνεται απλώς σε μια κρίση αλλά και σε μια σύγχρονη διεθνή κοινωνική ανάγκη. Με την καλλιέργεια της πολιτότητας αυξάνεται ο αριθμός των πολιτών που συμμετέχουν υπεύθυνα στη δημοκρατία.

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ (1)

Η φύση της έρευνας (δεν είναι έρευνα για μελέτη της παραβατικότητας αλλά έρευνα για μελέτη τρόπων με τους οποίους η ανάπτυξη της πολιτότητας μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό της νεανικής παραβατικότητας) επιβάλλει τις πιο κάτω εξειδικευμένες στοχεύσεις:

Α΄ Από πλευράς της παραβατικότητας:

1. η έρευνα δεν επεκτείνεται στη μελέτη της έκτασης και των αιτιών της παραβατικότητας γιατί οι πτυχές αυτές είναι άσχετες με το θέμα μας
2. η έρευνα περιορίζεται σ' εκείνες τις μορφές παραβατικότητας που αποτελούν αντικοινωνική συμπεριφορά, δηλαδή σ' εκείνες τις μορφές που αποτελούν παραβίαση των δικαιωμάτων των άλλων και όχι απλή παραβίαση αφηρημένων αρχών, αξιών ή κανόνων.
3. η έρευνα μελετά ιδιαίτερα εκείνες τις μορφές παραβατικότητας που απορρέουν από βασικά ελαττώματα της κυπριακής κουλτούρας, όπως είναι η υπεροψία, η αντίθεση στην εξουσία, η έλλειψη σοβαρότητας, η ανευθυνότητα και η αδιαφορία για το κοινό καλό.

Β΄ Από πλευράς πολιτότητας.

Η έρευνα περιορίζεται στις τρεις πτυχές της πολιτότητας των οποίων η ανάπτυξη συμβάλλει στην πρόληψη της παραβατικότητας, δηλαδή:

1. την κοινωνική και ηθική ευθύνη
2. τη συμμετοχή στην κοινότητα
3. τον πολιτικό αλφαριθμητισμό.

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ (2)

Αποκλείονται έτσι πολύ γνωστές πτυχές της πολιτότητας, όπως:

1. η πολιτότητα και η εθνική ταυτότητα.
2. η πολιτότητα και η καλλιέργεια της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας ταυτότητας.
3. θέματα συμπερίληψης (inclusion), όπως θέματα καταπολέμησης των παντός είδους προκαταλήψεων, του σοβινισμού, του ρατσισμού και του σεξισμού.
4. θέματα ενδιαφέροντος και εμπλοκής στα πολιτικά ή αποξένωσης απ' αυτά.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

1. Οι βασικές ηθικοπολιτικές αξίες που επιδιώκει να καλλιεργήσει η Ερευνητική Ομάδα είναι ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων, η αποφυγή της βίας και η ανοχή.
2. Η Ερευνητική Ομάδα πιστεύει πως πρέπει να υπάρχει ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
3. Η έμφαση της Πολιτικής Αγωγής δεν είναι στην καλλιέργεια πολιτών που θα διακρίνονται για την ακεραιότητα του χαρακτήρα και τις ηθικές αρετές τους αλλά στην καλλιέργεια ανθρώπων που θα συμμορφώνονται με τις βασικές αρχές πολιτισμένης συμπεριφοράς.
4. Η καλλιέργεια της πολιτότητας δεν θα συμβάλει απλώς στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας αλλά και στη διαμόρφωση καλών και ενεργών πολιτών.
5. Μας ενδιαφέρει να καλλιεργήσουμε πολίτες που θα συμμετέχουν σ' όλες τις πτυχές της ζωής (πολιτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική, οικολογική).
6. Η Ερευνητική Ομάδα πιστεύει πως η ιδιότητα του καλού πολίτη μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα ζωής και την ευτυχία του ανθρώπου.

α) “Στην πορεία της δράσης του ένας πολίτης που συμμετέχει στα κοινά, γίνεται καλύτερο πρόσωπο” (J.S. Mills)

β) “Είναι ως πολίτες που γινόμαστε άνθρωποι” (P. Ricoeur)

γ) Ο πολίτης που έχει συνείδηση των υποχρεώσεων του έναντι της κοινότητας “ωφελεί τον εαυτό του με την προαγωγή της δικής του ανάπτυξης”

δ) Αν οι πολίτες δεν ενδιαφερθούν για την πολιτική όταν λαμβάνονται αποφάσεις που μπορούν να αλλάξουν τη ζωή τους, κάποιοι άλλοι θα αποφασίσουν γι' αυτούς πιθανότατα εις βάρος τους.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (1)

Α Ποιοτικές μέθοδοι

1. Ημιδομημένες συνεντεύξεις σε βάθος με 30 τελειόφοιτους Λυκείων (27 μαθητές και 3 μαθήτριες).
2. Ημιδομημένες συνεντεύξεις σε βάθος με 20 καθηγητές μέσης εκπαίδευσης.
3. Ημιδομημένες συνεντεύξεις σε βάθος με 20 εκπροσώπους φορέων ημικρατικών οργανισμών.
4. Ομάδα συζήτησης (focus group) με 10 τελειόφοιτους μαθητές από δημόσια και ιδιωτικά λύκεια
5. Ομάδα συζήτησης (focus group) με 7 καθηγητές μέσης εκπαίδευσης.
6. Ομάδα συζήτησης (focus group) με εκπροσώπους μη κυβερνητικών οργανισμών.

Η ποιοτική έρευνα προηγήθηκε για να χρησιμοποιηθούν τα ευρήματά της για διαμόρφωση των κλειστών ερωτηματολογίων της ποσοτικής έρευνας.

Οι αναλύσεις των συνεντεύξεων έγιναν με τη μέθοδο της συστηματικής κωδικοποίησης του κειμένου των ημιδομημένων συνεντεύξεων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (2)

B Ποσοτικές μέθοδοι

Χορήγηση κλειστών ερωτηματολόγιων σε 857 μαθητές (επιθυμητό δείγμα – 800 μαθητές). Επειδή η χορήγηση έγινε ομαδικά κατά σχολικά τμήματα, απαντήθηκαν όλα τα ερωτηματολόγια.

Μέθοδος επιλογής του δείγματος η αναλογικά στρωματοποιημένη δειγματοληψία σε σχέση με την επαρχία, τη γεωγραφική περιοχή (αστική, αγροτική) και τον τύπο του σχολείου (δημόσια λύκεια, τεχνικές σχολές, ιδιωτικά σχολεία).

Τα βασικότερα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας είναι τα πιο κάτω (1):

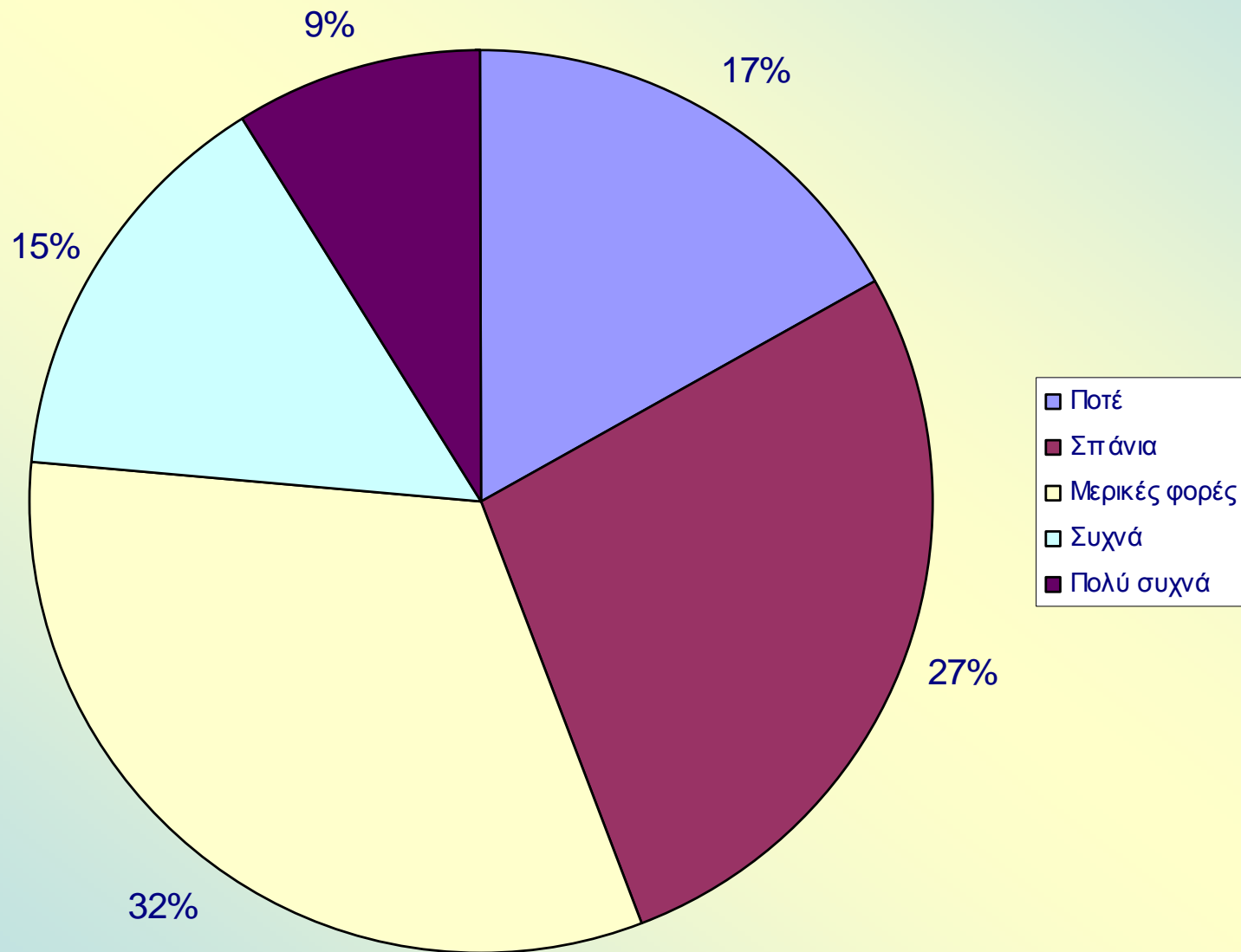
1. Όσο περισσότερο ταυτίζεται ένας μαθητής με το σχολείο του, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές ¹ (4.3.3).
2. Η ανάμιξη σε παραβατικές συμπεριφορές μειώνεται όταν υπάρχει ενδιαφέρον για τα κοινά και την ευημερία της κοινωνίας και όταν έχει καλλιεργηθεί επιτυχώς η κοινωνική και ηθική ευθύνη (4.3.2 και 4.3.3).
3. Όσο περισσότερο προσηλωμένος είναι ένας μαθητής στην αξία της αξιοπρέπειας, τόσο λιγότερο αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
4. Όσο περισσότερο προσηλωμένος είναι ένας μαθητής στην αξία της δικαιοσύνης, τόσο λιγότερο είναι πιθανό να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
5. Όσο περισσότερο σημαντικό θεωρεί ένας μαθητής το να θυσιάζει κανείς το προσωπικό του συμφέρον για την οικογένεια του, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
6. Όσο ψηλότερους στόχους θέτει ένας μαθητής στη ζωή του, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
7. Όσο περισσότερο ένας μαθητής σκέφτεται τις συνέπειες των πράξεών του, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να είναι παραβατικός (4.3.3).

¹ Ανάλογα ευρήματα είχαν και πολλοί άλλοι ερευνητές, μεταξύ άλλων οι M.D Resnick (Resnick M.D., Bearmore, P. et al (1997) "Protecting adolescents from harm. Findings from the national longitudinal study on adolescent health", *Journal of the American Medical Association*, 27(8) pp. 23-32) και οι Battistich και Hom (Battistich, V and Hom, H (1997) "The relationship between students sense of the school as a community and their involvement in problem behaviours" *American Journal of Public Health*, 87(12) 1197-2001.

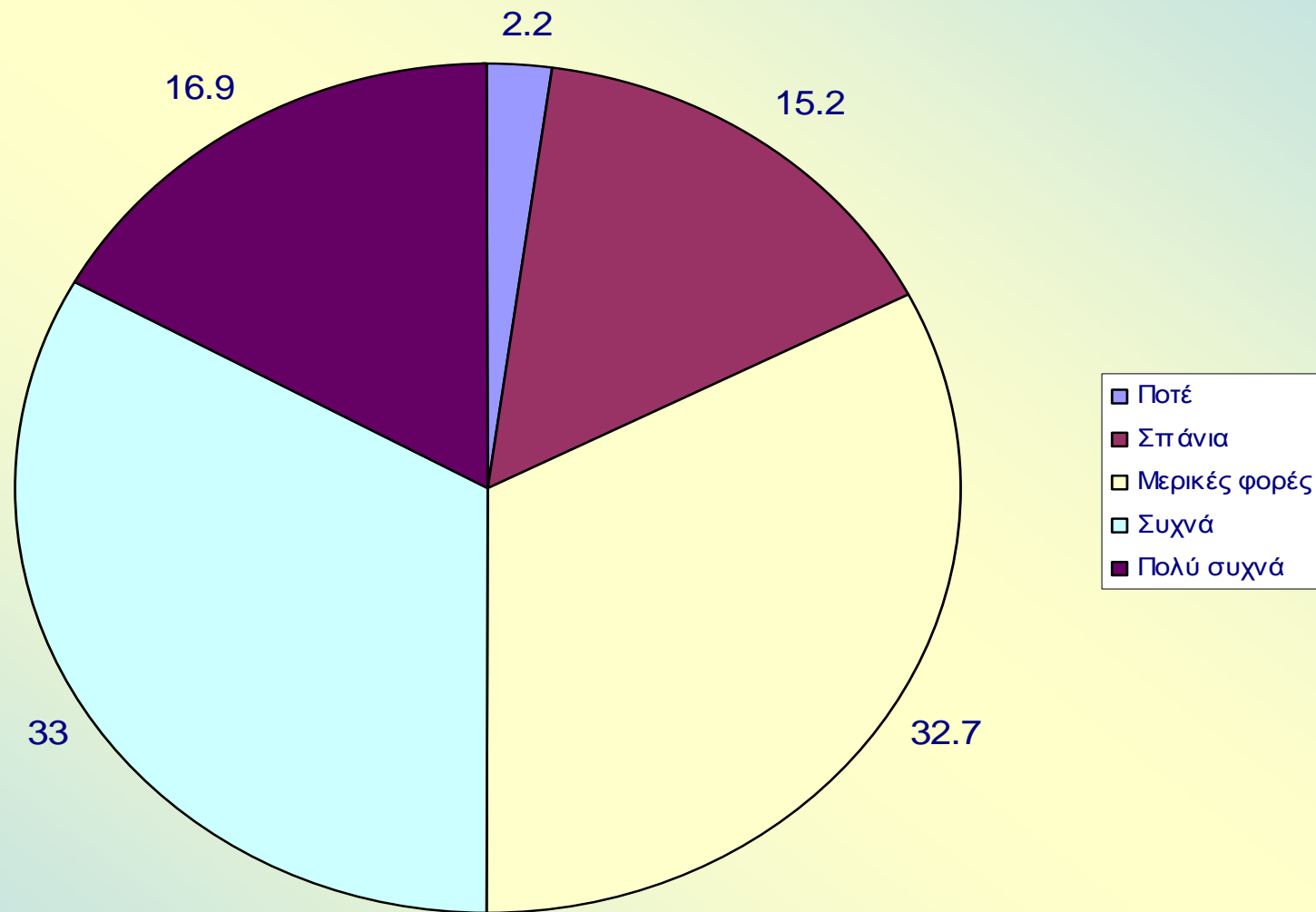
Τα βασικότερα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας είναι τα πιο κάτω (2):

8. Όσο περισσότερο πιστεύει ένας μαθητής στη δυνατότητα των πολιτών να αλλάξουν την κοινωνία, τόσο λιγότερο αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
9. Όσο περισσότερο ένας μαθητής πιστεύει ότι έχει επηρεαστεί από τα μαθήματα της ιστορίας και των Νέων Ελληνικών, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές.
10. Οι μορφωτικές επιδιώξεις ενεργούν κατασταλτικά: όσο ψηλότερες είναι, τόσο λιγότερο πιθανό είναι ένας μαθητής να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.7).
11. Όσο περισσότερο νομίζει ένας μαθητής ότι κάποιοι νόμοι είναι καταπιεστικοί, τόσο περισσότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.5).
12. Όσο περισσότερο νομίζει ένας μαθητής ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας δεν γίνεται με δίκαιο τρόπο, τόσο περισσότερο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.5).
13. Όσο λιγότερο προσανατολισμένος είναι ένας μαθητής στην πολυπολιτισμικότητα, τόσο περισσότερο φαίνεται να είναι αναμειγμένος σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.3).
14. Όσο χειρότερη εντύπωση έχει ένας μαθητής για τη συμπεριφορά των Κυπρίων, τόσο πιο πιθανό είναι να αναμειγνύεται σε παραβατικές συμπεριφορές (4.3.5).

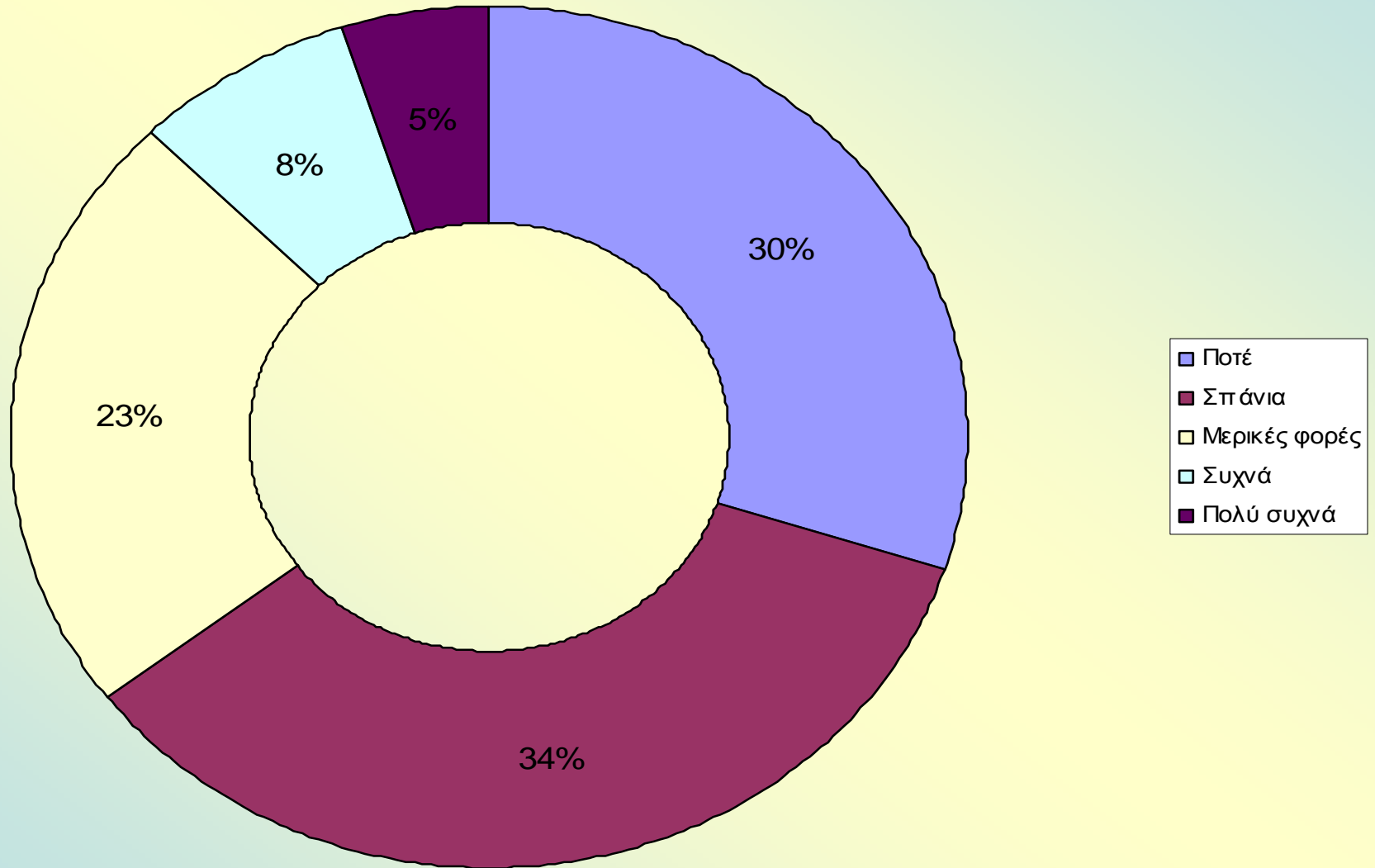
Συζητάς πολιτικά με τους φίλους/ες σου ή τους γονείς σου ή άλλα άτομα;

Παρακολουθείς ειδήσεις (στην τηλεόραση, ραδιόφωνο ή εφημερίδες);

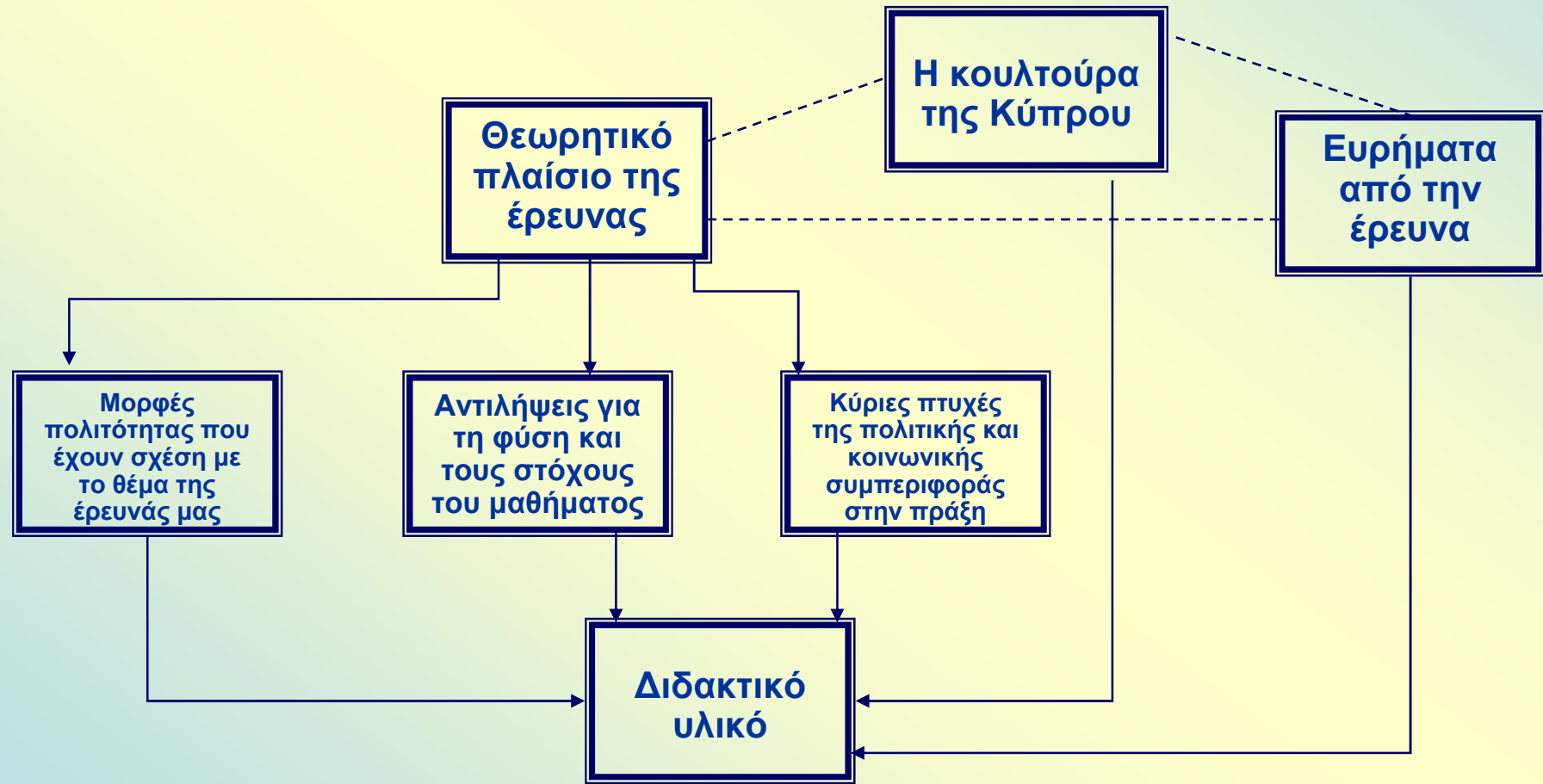
Παρακολουθείς πολιτικές συζητήσεις (στην τηλεόραση, ραδιόφωνο ή εφημερίδες);

Τα σημαντικότερα ευρήματα από την ποιοτική έρευνα για το μάθημα της Πολιτικής Αγωγής

1. Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες μαθητές απάντησαν ότι χάνονται συχνά ώρες (γίνονται μόλις 2-3 μαθήματα Πολιτικής Αγωγής σε κάθε τρίμηνο), γιατί οι διδάσκοντες παίρνουν ώρες του μαθήματος για να διδάξουν την ύλη άλλων μαθημάτων (Αρχαίων Ελληνικών, Νέων Ελληνικών) που εξετάζονται στις Παγκύπριες εξετάσεις).
2. Η ενέργεια αυτή κάνει τους μαθητές να σκέφτονται ότι οι καθηγητές τους θεωρούν το μάθημα αυτό δευτερεύον και ασήμαντο και την άποψη αυτή συμμερίζονται και οι ίδιοι.
3. Το μάθημα εξετάζεται με ανοικτά βιβλία και οι μαθητές βαθμολογούνται στη μεγάλη πλειοψηφία τους με 19 ή 20. Αυτό συχνά προκάλεσε ειρωνικά σχόλια εκ μέρους των μαθητών.
4. Οι μαθητές θα ήθελαν να αλλάξει η μορφή του μαθήματος και να προσφέρεται διαφορετικά.
5. Η γενική προτίμηση είναι να γίνεται με τη μορφή συζήτησης (να συζητούνται θέματα της επικαιρότητας).
6. Πιστεύουν ότι με τη μορφή που γίνεται το μάθημα δεν τους βοηθά να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους.

ΠΟΥ ΒΑΣΙΣΤΗΚΕ ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Η απόκτηση γνώσεων, στάσεων, δεξιοτήτων και τρόπων συμπεριφοράς που αποδεικνύουν ψηλότερο επίπεδο πολιτικού αλφαριθμητισμού, κοινωνικής και ηθικής ευθύνης και συμμετοχής στην κοινότητα. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται η καλλιέργεια εκείνων των γνώσεων, στάσεων, δεξιοτήτων και τρόπων συμπεριφοράς που, όπως έδειξαν τα 14 βασικά ευρήματα της ποσοτικής έρευνας, ενισχύουν τη θετική συμπεριφορά ή μειώνουν την αρνητική.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

1. Δεν είναι περιγραφικό (δεν έχει ως κύριο σκοπό να περιγράψει το Σύνταγμα, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τους διεθνείς Οργανισμούς).
2. Δεν έχει ως κύριο σκοπό την παροχή γνώσεων.
3. Δεν είναι αποσπασματικό.

Η συνοχή του υλικού επιτυγχάνεται κυρίως με την υιοθέτηση της πεποίθησης ότι οι γνώσεις, οι στάσεις, οι προοπτικές, οι προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες (όπως π.χ. να μπορούν να ελέγχουν το θυμό, το άγχος και τις συγκρούσεις, να κατανοούν τον τρόπο που σκέφτονται και νιώθουν οι άλλοι, να έχουν αυτοπεποίθηση) που αποκτούν και ο τρόπος συμπεριφοράς που διδάσκονται με το υλικό αυτό είναι δυνατό να συμβάλουν και στην εξασφάλιση προσωπικής ευτυχίας.

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Πτυχές της πολιτικής και κοινωνικής συμπεριφοράς στην πράξη Μορφές πολιτότητας που έχουν σχέση με το θέμα της έρευνας μας	εμείς και το κράτος	εμείς και οι άλλοι	εμείς και ο εαυτός μας
πολιτικός αλφαριθμητισμός	✓	✓	✓
κοινωνική και ηθική ευθύνη	✓	✓	✓
συμμετοχή στην κοινότητα	✓	✓	✓

ΤΡΕΙΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

- 1. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ**
- 2. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ**
- 3. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ**

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

A. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

1. Εμείς και οι νόμοι
2. Εμείς και το κράτος
3. Εξουσία και αρχή
4. Κοινωνία των πολιτών

B. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

- Κοινωνικό κεφάλαιο
- Δικαιώματα και υποχρεώσεις
- Αποκλεισμός
- Συμπόνια

Γ. ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΑΣ

1. Ευφυΐα και πολιτότητα
2. Προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες
3. Καλλιέργεια στάσεων που φανερώνουν βασικές αξίες όπως η αξιοπρέπεια, η αξία του αυτοδημιούργητου και η πολιτισμένη συμπεριφορά.

Ένας τρόπος διδακτικής προσέγγισης

1. Ακούουν για μια περίπτωση (case study) ή βλέπουν μια ταινία ή διαβάζουν/ακούουν μια ιστορία.
2. Επισημαίνουν τα στοιχεία της περίπτωσης και τη σημασιολογούν (την εντάσσουν σε μια κατηγορία όσον αφορά τη μορφή πολιτότητας και την πτυχή της πολιτικής και κοινωνικής συμπεριφοράς).
3. Διευκρινίζουν το συγκεκριμένο.
4. Επιχειρούν μια πρώτη ερμηνεία (ποιο δίλημμα υπάρχει, ποιες αξίες συγκρούονται, ποιες θα είναι οι συνέπειες από τη μια ή την άλλη απόφαση).
5. Μελετούν σχετικό υλικό που τους διανέμεται (αποσπάσματα από το βιβλίο, παραθέματα, στατιστικά στοιχεία, συνεντεύξεις με ειδικούς, συμπεράσματα ερευνών, εικόνες κλπ) για να διευρύνουν τις γνώσεις, να εμβαθύνουν στο θέμα και να κατακτήσουν τις σωστές έννοιες (όρους).
6. Επιχειρούν μια δεύτερη ερμηνεία. Γίνεται συζήτηση.
7. Καταγράφουν τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν σχετικά με το τι πρέπει να γίνει ή ποιες θα είναι οι συνέπειες από τη μια ή την άλλη ενέργεια.
8. Στοχάζονται κατά πόσο η συζήτηση άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο έβλεπαν το θέμα προηγουμένως.
9. Συζητούν κατά πόσο η αλλαγή αυτή θεώρησης του θέματος μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο συμπεριφοράς τους.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

1. Σελίδες από τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία.
2. Αποσπάσματα από ταινίες και DVDs.
3. Ιστορίες και μύθοι.
4. Βιογραφίες.
5. Παραθέματα.
6. Δοκίμια.
7. Στατιστικά στοιχεία.
8. Ευρήματα από σχετικές έρευνες.
9. Λογοτεχνικά έργα.
10. Μελέτες περιπτώσεων.
11. Φωτογραφίες.

ΤΡΙΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Για να είναι αποτελεσματική η καλλιέργεια της πολιτότητας πρέπει να περιλαμβάνει τρία συστατικά στοιχεία:

- α. πολιτική αγωγή στο αναλυτικό πρόγραμμα (στην τάξη),
- β. πολιτική αγωγή μέσα στο σχολείο ως κοινότητα, και
- γ. πολιτική αγωγή σε συνεργασία με την ευρύτερη κοινότητα.

Αυτό σημαίνει ότι το σχολείο, πέραν της διδασκαλίας του μαθήματος της Πολιτικής Αγωγής, πρέπει να φροντίζει πρώτα να καλλιεργεί το κατάλληλο ήθος και τις σωστές αξίες μέσα στο σχολείο (δύο σημαντικοί τρόποι για το πρώτο είναι η ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα των σχέσεων εκπαιδευτικών - μαθητών και στην ποιότητα των εκδηλώσεων που οργανώνονται μέσα στο σχολείο) και, δεύτερο, να δημιουργεί ευκαιρίες συμμετοχής των μαθητών του στην ευρύτερη κοινότητα (πχ. διεξαγωγή εράνων για φιλανθρωπικούς σκοπούς, προσφορά κοινοτικής υπηρεσίας, συμμετοχή σε δραστηριότητες των δήμων, συμμετοχή σε πολιτιστικές, αθλητικές, κοινωνικές δραστηριότητες σωματείων, κλπ).

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

Ωφέλειες που θα έχει η Πολιτεία και η Κοινωνία από την καλλιέργεια της πολιτότητας.

1. Πολιτικές: εδραίωση του συναισθήματος τάξης και ασφάλειας μεταξύ των πολιτών. Συνειδητοί και ενεργοί πολίτες.
2. Οικονομικές: περιορισμός των ζημιών στη δημόσια και ιδιωτική περιουσία από καταστροφές, εμπρησμούς, κλπ.
3. Κοινωνικές: περιορισμός των θανάτων από αυτοκινητιστικά δυστυχήματα, αύξηση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, της ομαδικότητας και της συνεργατικότητας (κοινωνικό κεφάλαιο). Περιορισμός του ανθρώπινου πόνου και της ανθρώπινης δυστυχίας.

ΤΡΟΠΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ

- α. Να στείλουν εντονότερα το μήνυμα στα σχολεία ότι θέλουν να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην αγωγή.
- β. Να φροντίσουν ώστε τα σχολεία που θα ιδρυθούν στο μέλλον να είναι μικρότερα σε μέγεθος.
- γ. Να μην τοποθετούν κάγκελα γύρω από την αυλή του σχολείου.
- δ. Να επιφέρουν αλλαγές στα προγράμματα των σχολείων ώστε το μάθημα της Πολιτικής Αγωγής να διδάσκεται σε μικρότερες τάξεις (στην Αγγλία διδάσκεται στις ηλικίες 11-16) και όχι στην Γ' Λυκείου, στην οποία οι μαθητές νοιώθουν έντονα την πίεση των Παγκύπριων εξετάσεων. Πολλοί μαθητές που έλαβαν μέρος στην έρευνα υποστήριξαν πως η διδασκαλία της Πολιτικής Αγωγής πρέπει να αρχίζει από το δημοτικό σχολείο. Η ηλικία αυτή προσφέρεται καλύτερα για καλλιέργεια σεβασμού προς τους άλλους και αυτοσεβασμού.

ΤΡΟΠΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ (2)

- ε. Να προσφέρουν την κατάλληλη εκπαίδευση σε εκπαιδευτικούς που θα διδάξουν το μάθημα της Πολιτικής Αγωγής ή/και θα αναλάβουν ως Υπεύθυνοι Καθηγητές.
- στ. Να καταβάλουν προσπάθειες εξάλειψης κάθε μορφής αποκλεισμού στα σχολεία και έξω απ' αυτά.
- ζ. Να επιδείξουν ιδιαίτερη μέριμνα για τις ομάδες υψηλού κινδύνου (risk groups).
- η. Να ενθαρρύνουν και να βοηθήσουν τους Δήμους να εισαγάγουν προγράμματα και πρωτοβουλίες (πχ. ανανέωση της γειτονιάς, όπως γίνεται σε άλλες χώρες), στα οποία να εμπλακούν ενεργά οι νέοι αναλαμβάνοντας κοινοτική εργασία.
- θ. Να παρέχουν ευκαιρίες και χώρους υγιούς εξωσχολικής απασχόλησης των νέων.
- ι. Η Πολιτεία να συστήσει ένα Συμβουλευτικό Σώμα για Θέματα Πολιτότητας.

Στοιχεία επικοινωνίας:

Σύνδεσμος Κοινωνιολόγων Κύπρου

Λεωφόρος Μακεδονίτισσας 46

Τ.Θ. 24005

1700 Έγκωμη

Λευκωσία

Τηλ.: + 357 22841661

Φαξ.: + 357 22355116

Ηλεκτρ. Διεύθυνση: csa@intercollege.ac.cy

Σας ευχαριστούμε!